การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

The Design of a Model to Enhance Academic Moral Virtues Based on Sufficiency Economy Theory for Using in Educational Institute

วิวรรธน์ จันทร์เทพย์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ชุดโครงการนี้ประกอบด้วย 2 โครงการย่อย ได้แก่ 1) การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2) การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยขั้นทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 40 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเรียนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 40 คน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ศึกษามีดังนี้

1.1 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นการจัดกิจกรรมให้ความรู้ 3) ขั้นบูรณาการคุณธรรมกับความคิด 4) ขั้นประดิษฐ์งานด้วยมือ 5) ขั้นสื่อผสานออนไลน์ และ 6) ขั้นหลากหลายการประเมิน

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม 2) การวิเคราะห์ 3) การออกแบบ

หน่วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน 4) กระบวนการการเรียนรู้แบบผสมผสาน 5) การประเมินผลระหว่างเรียน 6) การสรุปและนำเสนอผลงานการเรียนรู้แบบผสมผสาน และ 7) การประเมินผลรวบยอด ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบมี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างเจตคติ 2) ขั้นดำริรู้ 3) ขั้นสู่ปฏิบัติ 4) ขั้นจัดสื่อผสมผสาน 5) ขั้นทำการเชื่อมโยง 6) ขั้นชั่วโมงยามติดตามผล 7) ขั้นกลุ่มคนเสนองาน และ 8) ขั้นรวมการประเมิน

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทั้งสองกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนด้านความรู้สึกและพฤติกรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทั้งสองกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม/ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ กลุ่มวิชาศิลปะ/ กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

Abstract

This study aimed to (1) design a model enhancing virtues based on sufficiency economy theory, (2) study the effectiveness of the model, and (3) study the students satisfaction towards the application of the model. The sample consisted of 40 first-grade students and 40 fifth-grade students.

Results indicated that:

1. The model for the group of art study comprised of 4 aspects: analysis, design, learning, and evaluation.

2. The model for the group of foreign language study comprised of 7 aspects: definition of the moral behaviors, analysis, design of blended learning unit, learning activities, formative assessment, performance presentation, and summative assessment.

3. Learning achievement through the two models was at a statistical significant level of .05.

4. The satisfaction of learning through the two models was at high level.

Keywords : model for learning moral virtues/ sufficiency economy theory/ art study/ foreign language study

บทนำ

รายงานของสหประชาชาติ ปี พ.ศ. 2550 พบว่า ประเทศประสบปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องการกระจายรายได้ที่กระจุกตัว การพัฒนาระหว่างเมืองและชนบท และปัญหาที่ใหญ่สุดคือ ปัญหาทางด้านค่านิยมและศีลธรรมที่เสื่อมลง มีปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด หนี้สิน คอร์รัปชั่น ปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าสามารถทำให้คนได้เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ซึมซับศรัทธาและมีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น่าจะมีผลในการแก้ปัญหาได้มากที่สุด สหประชาชาติได้เสนอไว้ว่า สิ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหาค่านิยมและศีลธรรม อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ จะต้องเปลี่ยนจิตวิญญาณ (mind set) ของคนไทยให้เป็นคนที่มีอุปนิสัยดี ซึ่งก็จะเป็นพลเมืองที่ประพฤติดี เพราะฉะนั้น กลุ่มคนที่ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงนั้น จึงมีความเห็นร่วมกันว่าจะต้องขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถ้าจะไปเริ่มที่ระดับอุดมศึกษาก็จะไม่สามารถเปลี่ยนจิตวิญญาณได้ (มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2554)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยเกี่ยวกับเรื่องความพอเพียง พออยู่ พอกิน การพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน มาตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 และทรงมีพระราชดำรัสอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง กระทั่งในปี 2544 ทรงมีพระราชดำรัสว่า “มีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข” พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 1)

ถึงแม้ในแทบทุกภาคส่วนจะตื่นตัวขานรับและมีความสนใจในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างกว้างขวางในหลายระดับและหลายลักษณะ... แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าความเข้าใจจริงและความตั้งใจจริงในการปฏิบัติยังมีค่อนข้างจะจำกัด (อภิชัย พันธเสน, 2549 : 35-36) ส่วนในสถานศึกษานั้น ทิศนา แขมมณี (มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2554) กล่าวว่า ครูมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำนวนมาก แต่อาจยังไม่ครอบคลุมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกระบวนการคิด การวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่ครูมักจะมุ่งเน้นที่การทำกิจกรรม ถ้าจะให้สมบูรณ์ต้องดูว่าผู้เรียนได้มีกระบวนการคิด ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ต้องดูวิธีการคิดของเด็กในการทำกิจกรรมทั้งหลายว่ามีที่มาของความคิดอย่างไรในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ทำกิจกรรมโดยใช้ความรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวังหรือไม่

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา อาจทำได้ทั้งวิธีการสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง และการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุบผา เมฆศรีทองคำ และธีรวัฒน์ ฆะราช, 2551 : 2) ประกอบกับแนวโน้มของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นยุคดิจิตอลนั้น เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันและในอนาคตนั้น ผู้ใช้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ผู้บริโภคสารสนเทศเท่านั้น แต่บางครั้งจะต้องเป็นผู้สร้างเนื้อหาด้วย ซึ่งผู้ใช้สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (ณมน จีรังสุวรรณ 2555) ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงวิชาการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามปกติของแต่ละภาคเรียนและใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีหลากหลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (online learning) กับการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (face-to-face) ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม (traditional classroom) เข้าด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังที่ เกรแฮม และเคเทลลา (Graham and Katella, 2002) แสดงความเห็นว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการเลือกใช้คุณลักษณะที่ดีที่สุดของการสอนในห้องเรียนและคุณลักษณะที่ดีที่สุดของ การสอนแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ตื่นตัว (active learning) และสามารถลดเวลาในการเข้าชั้นเรียนได้ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์อย่างรู้เท่าทันจากเครื่องมือหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกแนวทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ทำการศึกษาและพัฒนารูปแบบ (model) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (one group pretest – posttest design)

2. พื้นที่ทำวิจัยสำหรับการทดลองภาคสนามคือ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี โดยการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน จำนวน 26 คน และผู้บริหารโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ จำนวน 4 คน รวม 30 คน

2) กลุ่มตัวอย่างในการประชุมระดมสมองเพื่อกำหนดคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู จำนวน 65 คน

3) กลุ่มตัวอย่างในการสร้างรูปแบบการพัฒนา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2 โครงการย่อย โครงการละ 6 คน

4) กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาสำหรับการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและแบบกลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน รวม 30 คน

5) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ โครงการย่อยที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน โครงการย่อยที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน รวม 80 คน

3. ลักษณะการพัฒนาประกอบด้วย การบูรณาการรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในชั้นเรียนปกติกับการเรียนรู้ด้วยเว็บบล็อกบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนดำเนินการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในการดำเนินการการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา มีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทฤษฎี หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการ การเรียนรู้แบบผสมผสานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยการประชุมระดมสมอง (brain storming)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 5 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

การออกแบบและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา มีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบและร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการพัฒนาโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุง

ขั้นที่ 3 การทดสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา

ในขั้นนี้ทำการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ตามแบบแผนการทดลอง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา ในขั้นนี้มีขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา

ขั้นที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) รูปแบบการพัฒนาและการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2 รูปแบบ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

2) แบบสอบถามและแบบประเมินในการวิจัย มี 7 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันที่เป็นจริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ชุดที่ 2 แบบประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชุดที่ 3 แบบประเมินคุณภาพร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชุดที่ 4 แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนประเมินตนเอง ชุดที่ 5 แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูผู้สอนประเมินนักเรียน ชุดที่ 6 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และชุดที่ 7 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

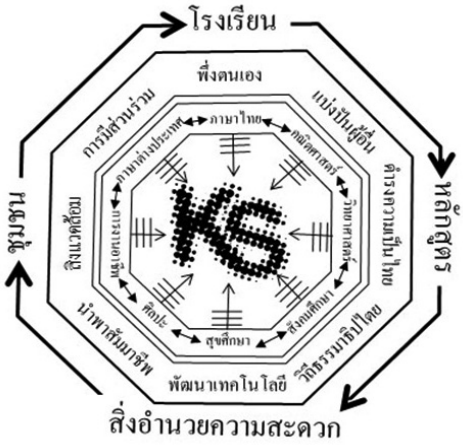
การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลจากแบบประเมินโดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความต้องการจำเป็นใช้วิธี Priority Need Index (PNI)

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยการประชุมระดมสมองครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาได้คุณธรรมจริยธรรม 8 ด้าน คือ การพึ่งตนเอง การแบ่งปันผู้อื่น การดำรงความเป็นไทย การดำเนินวิถีธรรมาธิปไตย การพัฒนาเทคโนโลยี การประกอบสัมมาอาชีพ การมีส่วนร่วมและการรักษาสิ่งแวดล้อม

คุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ โมเดล
"การพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียง"

ภาพประกอบที่ 1
ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

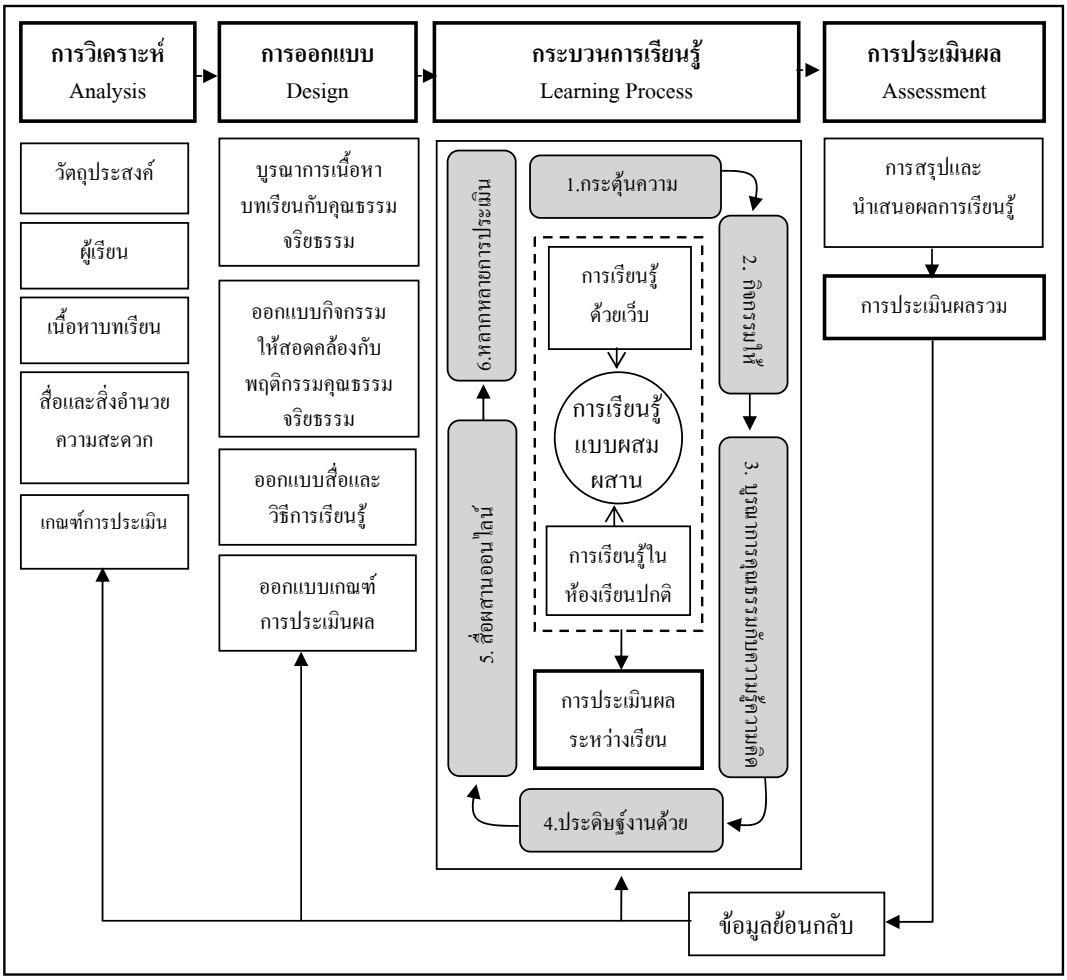
ผลการวิจัยของโครงการย่อยที่ 1 โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มี 2 ส่วน คือ

1.1 องค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) กระบวนการเรียนรู้ 4) การประเมินผล

1.2 ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นจัดกิจกรรมให้ความรู้ 3) ขั้นบูรณาการคุณธรรมกับความคิด 4) ขั้นประดิษฐ์งานด้วยมือ 5) ขั้นสื่อผสานออนไลน์ 6) ขั้นหลากหลายการประเมิน

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะรายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบ

หมายถึง ขั้นตอนของรูปแบบ

หมายถึง การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้สึกของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.91 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.32 อยู่ในระดับมาก ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.78 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมของนักเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.48 อยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12)

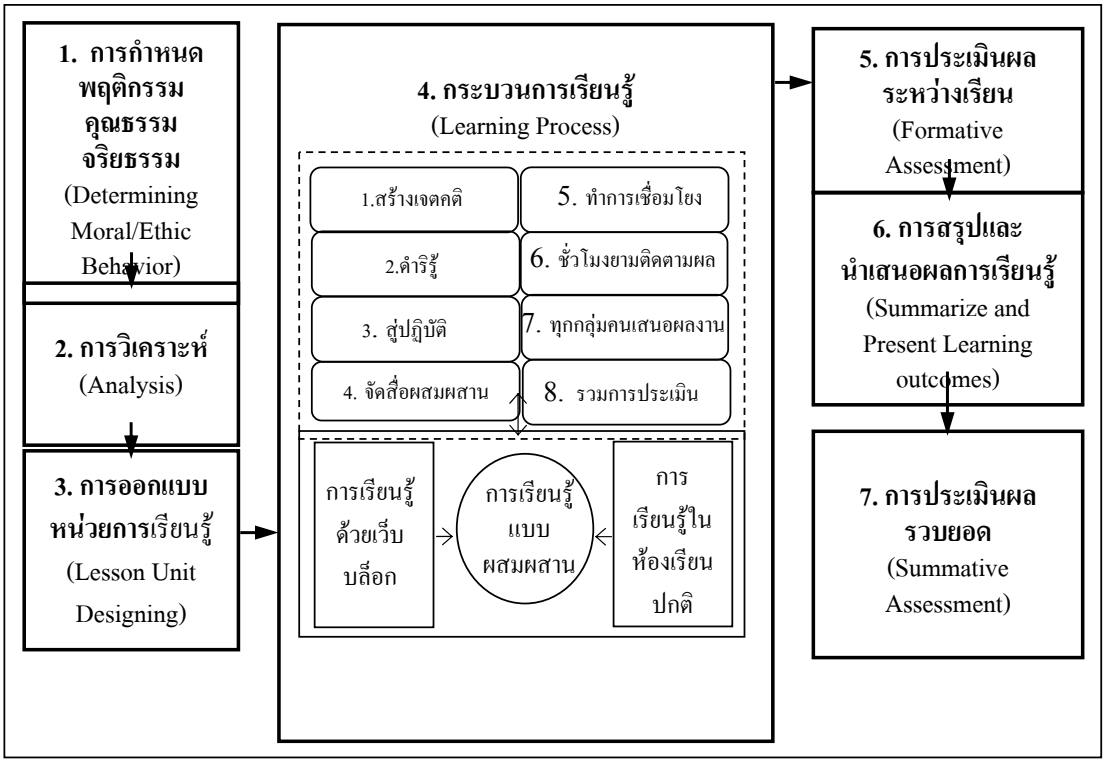
ผลการวิจัยของโครงการย่อยที่ 2 โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มี 2 ส่วน คือ

1.1 องค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม 2) การวิเคราะห์ 3) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน 4) กระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสาน 5) การประเมินผลระหว่างเรียน 6) การสรุปและนำเสนอผลงานการเรียนรู้แบบผสมผสาน 7) การประเมินผลรวบยอด

1.2 ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างเจตคติ 2) ขั้นดำริรู้ 3) ขั้นสู่ปฏิบัติ 4) ขั้นจัดสื่อผสมผสาน 5) ขั้นทำการเชื่อมโยง 6) ขั้นชั่วโมงยามติดตามผล 7) ขั้นกลุ่มคนเสนองาน 8) ขั้นรวมการประเมิน

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการ
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้สึกของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.64 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.54 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนา มีค่าเท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมของนักเรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนามีค่าเท่ากับ 3.35 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน เกี่ยวกับการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61)

การอภิปรายผล

ผลการพัฒนาพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนี้ มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ผลดีในระดับมาก จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ 1 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 มีความสอดคล้องเหมาะสมกันทั้งในด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนาในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะได้พัฒนาขึ้นภายใต้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่สนับสนุนและให้แนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น ขั้นตอนการออกแบบการพัฒนาด้วยแนวคิดเชิงระบบของ เควิน ครูส (Kruse, 2007) และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการตามแนวการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1994) อีกทั้งได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจนได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนเพื่อนำมาออกแบบ ซึ่งพบว่าในขั้นตอนแรกเป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของโรงเรียนที่ทำการทดลอง ซึ่งช่วยให้สามารถกำหนดแผนในการพัฒนาได้ตรงสภาพความเป็นจริงสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2550 : 22-29) ที่ว่าการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นงานที่ต้องทำในขั้นตอนแรก เป็นสิ่งที่ช่วยให้มั่นใจได้ว่าสิ่งที่ปฏิบัติจะสนองความต้องการขององค์กรได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์รองรับอย่างเพียงพอ มีความเป็นไปได้และมีโอกาสเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยนี้พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์, ศิริวรรณ วณิชวัฒนาวรชัย และปริญญา ยะวงศา (2554) ที่ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีพครูพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการใน

การสอนได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกชั้นปีและเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

1.1 รูปแบบของโครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ ส่วนที่เป็นองค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) กระบวนการเรียนรู้ 4) การประเมินผล

ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบนี้ได้วิเคราะห์วัตถุประสงค์ ผู้เรียน เนื้อหา บทเรียน สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก เกณฑ์การประเมินผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญมาก เปรียบเสมือนแผนที่นำทางให้ไปถึงจุดหมายปลายทางโดยมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเนื้อหา วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ในองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยทั่วไป เช่น รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือในกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยกนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์ (2549) รูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานสำหรับครูผู้ฝึกนักศึกษาพิการทางสายตา โดย สุวัฒน์ชัย จันทร์เฮง (2553) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู โดย ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และวัชรา เล่าเรียนดี (2554) อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ คอมบส์ และโบรฟี่ (Combs and Brophy, 1982 อ้างจาก สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545) ที่ว่าโรงเรียนควรจะเน้นวัตถุประสงค์ด้านเจตพิสัยตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียนและพยายามที่จะพัฒนาให้อยู่ในทางบวกอยู่เสมอ ครูควรจะบอกให้นักเรียนทราบว่าครูมีความคาดหวังอะไรจากนักเรียน เช่น ควรจะบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนให้แจ่มแจ้ง ซึ่งวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านเจตพิสัยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างชัดเจนและได้แจ้งความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนตั้งแต่ขั้นปฐมนิเทศ ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนได้พิจารณาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะรายวิชาพื้นฐานทัศนศิลป์ บูรณาการกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คัดสรรจากที่ประชุมระดมสมองของคณะครูในโรงเรียน

ในการวิเคราะห์สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนปัจจัยสนับสนุนและแหล่งเรียนรู้ซึ่งในการเรียนรู้แบบผสมผสานสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้เครื่องมือทางออนไลน์ ดังนั้นเครือข่ายและประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์รวมทั้งจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอน ดังที่ กนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์ (2549 : 216) พบจากการวิจัยว่าความบกพร่องในปัจจัยของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายในการเรียนที่ผ่านมาจะทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิ ลดความกระฉับกระเฉง

ไม่มีความกระตือรือร้น ขาดความตั้งใจเรียน อันส่งผลให้การเรียนรู้หย่อนประสิทธิภาพและไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูผู้เกี่ยวข้องได้บริหารจัดการอำนวยความสะดวกให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ส่วนแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ จำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมซึ่งโรงเรียนอยู่ในแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมสนับสนุนการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้

องค์ประกอบด้านการออกแบบเพื่อใช้ในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นการเรียนรู้โดยการบูรณาการแบบสอดแทรก สอดคล้องกับการวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาโดย นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุบผา เมฆศรีทองคำ และธีรวัฒน์ ฆะราช (2551) และรูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดย ปัญญา ทองนิล (2553) ส่วนการเรียนรู้แบบผสมผสานในการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบที่พัฒนาสำหรับการวิจัยนี้ได้แบ่งการเรียนการสอนเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมตามปกติหรือการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าผสมผสานกับการเรียนการสอนบนเว็บโดยผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนและผู้สอนสามารถนำทรัพยากรจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ ซึ่งในปัจจุบันผู้เรียนให้ความสนใจและตื่นตัวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ผสมผสานแบบยืดหยุ่น (HyFlex Learning) (Beatty, 2010 อ้างจาก อุทิศ บำรุงชีพ, 2555 : 24) ซึ่งกล่าวถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ (online learning) กิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้า (traditional classroom) กิจกรรมศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ (resources) จากการเรียนในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ตามความสนใจ ซึ่งมีความยืดหยุ่นโดยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความต้องการที่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของผู้เรียน

ส่วนองค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นขั้นตอนกิจกรรมของรูปแบบประกอบด้วยกิจกรรมของรูปแบบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นจัดกิจกรรมให้ความรู้ 3) ขั้นบูรณาการคุณธรรมกับความคิด 4) ขั้นประดิษฐ์งานด้วยมือ 5) ขั้นสื่อผสานออนไลน์ 6) ขั้นหลากหลายการประเมิน กิจกรรมและขั้นตอนดังกล่าวนี้ต่างมีความสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

องค์ประกอบสุดท้ายได้แก่ การประเมินผล ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เช่นเดียวกับการประเมินผลโครงการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินผลประกอบด้วยการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาเรียนตามปกติ การทำงานระหว่างเรียน การสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการสอบกลางภาคและปลายภาคโดยครูผู้สอน อีกทั้งนักเรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน ส่วนการประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเชิงวิชาการมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยนักเรียนประเมินตนเองในส่วนของความรู้สึกหรือเจตคติกับพฤติกรรมและครูผู้สอนประเมินพฤติกรรมของนักเรียน องค์ประกอบด้านการประเมินผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เอ เอ เอ (AAA Model) ของ ณมน จีรังสุวรรณ (2007) รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการฝึกอบรมแบบผสมผสานตามแนวคิดการเรียนรู้เป็นทีม เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านการตลาดและพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับพนักงานบริษัทประกันชีวิต โดย ธนภาส อยู่ใจเย็น (2553)

1.2 รูปแบบของโครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 ส่วนที่เป็นองค์ประกอบโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม 2) การวิเคราะห์ 3) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน 4) กระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสาน 5) การประเมินผลระหว่างเรียน 6) การสรุปและนำเสนอผลงานการเรียนรู้แบบผสมผสาน 7) การประเมินผลรวบยอด

การกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ก็คือ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่ได้น้อมนำมาจากเป้าหมายหลักหรือเป้าหมายแกนคือ แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนได้ระดมสมองพิจารณาคัดสรรรวบรวมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน นับว่าเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545) ที่ว่าในการอบรมปลูกฝังจริยธรรมสิ่งสำคัญที่สุดก็คือเป้าหมาย และโกวิท ประวาลพฤกษ์ (ม.ป.ป. : 192) ที่กล่าวว่า การกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงปรารถนาเป็นขั้นแรกของรูปแบบการสอนความคิด ค่านิยม จริยธรรมและทักษะ ในรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดไว้ชัดเจนและกำกับไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนอันเป็นการกระตุ้นเตือนผู้สอนตลอดระยะเวลาของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบผสมผสานของรูปแบบนี้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมเช่นเดียวกับงานวิจัยของ กนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์ (2549)

ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือในกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย วิวรรธน์ จันทร์เทพย์ (2553 ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และปีเตอร์ เฟอร์ดินาน (Peter Ferdinan, 2004) แห่งประเทศเยอรมันนี ได้ทำการศึกษาทดลองวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเรียนอีเลิร์นนิ่งกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน นอกจากนี้การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของรูปแบบนี้ยังได้บูรณาการแบบสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในส่วนของการบูรณาการนั้นพบว่ามีผู้ออกแบบที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและภาษาต่างประเทศ เช่น บรรชร กล้าหาญ (2547) ได้ทำการศึกษาการบูรณาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมบัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญาในรายวิชาการประมงทั่วไปกับนักเรียนชั้น ปวช.1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุบผา เมฆศรีทองคำและธีรวัฒน์ ฆะราช ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยนำร่อง การใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษามีตัวแปรรูปแบบการสอน 2 แบบ ได้แก่ การสอนแบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการกลุ่มด้วยการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนและตัวแปรการบันทึกไดอารี่ ปัญญา ทองนิล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พูนสุข อุดม (2546) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์แบบพหุวิทยาการร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย เวียงชัย พิมพ์ศรี (2547) ได้พัฒนากิจกรรม การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยบูรณาการหลักการจัดกิจกรรมการหาข้อมูลที่หายไปกับกิจกรรมบทบาทสมมติ รัตนา ทองคำพันธ์ (2548) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเซนต์หลุยส์ที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการ

องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งเป็นขั้นตอนกิจกรรมของรูปแบบ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างเจตคติ 2) ขั้นดำริรู้ 3) ขั้นสู่ปฏิบัติ 4) ขั้นจัดสื่อผสมผสาน 5) ขั้นทำการเชื่อมโยง 6) ขั้นชั่วโมงยามติดตามผล 7) ขั้นกลุ่มคนเสนองาน 8) ขั้นรวมการประเมิน ทุกขั้นตอนเน้นการบูรณาการแบบสอดแทรกโดยเฉพาะในขั้นตอนเริ่มต้นการพัฒนาคือ ขั้นสร้างเจตคติและขั้นดำริรู้สอดคล้องกับปัญญา ทองนิล (2553) ที่กล่าวว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และสร้างความตระหนักต่อการสอนบูรณาการแบบสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยเฉพาะช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาและต้องเติมให้สมบูรณ์ขึ้นตลอดกระบวนการพัฒนา

2. ผลการใช้รูปแบบพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

2.1 ผลการใช้รูปแบบของโครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ โดยนักเรียนประเมินตนเองนั้น พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมหลังการพัฒนาในภาพรวมสูงกว่าก่อนการพัฒนาทั้งด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรม ส่วนที่ผู้สอนเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนก็พบว่า หลังการพัฒนานักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภาพรวมสูงกว่าก่อนการพัฒนา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนั้น มีค่าเฉลี่ยคุณธรรมจริยธรรมแต่ละด้านทั้ง 8 ด้าน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้ได้ผลดี ทั้งนี้เนื่องมาจากผลของการออกแบบในด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบมีความเหมาะสม ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการพัฒนาของครูผู้สอนซึ่งมีความเข้าใจขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณารายละเอียดพบข้อน่าสังเกตว่าค่าเฉลี่ยคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้สึก หลังการพัฒนา 2 ด้าน คือ การพัฒนาทางเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมต่ำกว่าก่อนการพัฒนาเล็กน้อยซึ่งทั้งก่อนและหลังการพัฒนาอยู่ในระดับเดียวกันคือปานกลาง อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมของการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาคืออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนก็มีความรู้สึกที่ดีหรือพอใจต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง ดังเช่นที่ อภิชัย พันธเสน (2549 : 276) ได้ให้ข้อสรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้เป็นข้อแรกคือใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก แต่ในสภาพสังคมตามกระแสสมัยนิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่รุมเร้าโดยยังไม่ได้ไตร่ตรองถึงความเหมาะสมพอเพียงนั้นนักเรียนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ประกอบกับความมีอิสระในการแสดงความรู้สึกอย่างเต็มที่ จึงได้ผลการประเมินความรู้สึกดังกล่าว ลดลงเล็กน้อยซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าในการพัฒนาควรกล่อมเกลาสร้างภูมิคุ้มกันให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2540 ก) ที่กล่าวว่าการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกนั้นต้องใช้เวลาในการฝึกฝนกล่อมเกลาจนกว่านักเรียนจะเกิดความตระหนักเห็นคุณค่า

ส่วนค่าเฉลี่ยด้านความรู้สึกของคุณธรรมจริยธรรมการมีส่วนร่วมหลังการพัฒนาลดลงเล็กน้อยนั้น อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการพัฒนาได้จัดให้นักเรียนทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก นักเรียนจึงเกิดความเบื่อหน่ายสอดคล้องกับการวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุบผา เมฆศรีทองคำ และ

ธีรวัฒน์ ฆะราช (2551) ที่พบว่าเมื่อดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจนครบสัปดาห์ที่ 6 และทำการวัดในครั้งที่ 2 คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลับลดลงซึ่งผู้วิจัยให้เหตุผลว่า อาจเนื่องจากว่าในช่วงดำเนินการทดลองตลอด 6 สัปดาห์นั้น เป็นช่วงที่นักเรียนต้องทำการบันทึกไดอารี่ทุกวัน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย

การที่นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรู้สึกต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง แต่มีคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมในระดับมากนั้น เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของคุณธรรมจริยธรรมอันประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ความรู้คิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันได้ สอดคล้องกับที่ บลาสิ (Blasi, 1983 อ้างจาก สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545 : 74) กล่าวว่าเด็กอาจจะเรียนรู้ที่จะบอกเหตุผลที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรมแต่ละอย่าง แต่เมื่อถึงเวลาจริง ๆ อาจจะมีพฤติกรรมอีกแบบหนึ่ง เช่นเดียวกับความเห็นของโกศล มีคุณ (2533) ที่ว่าจริยธรรมมีลักษณะเป็นนามธรรมแฝงเร้นภายในตัวบุคคล ไม่อาจวัดได้โดยตรง ดังนั้นการวัดในการวิจัยนี้ที่วัดทั้งพฤติกรรมและความรู้สึกโดยนักเรียนประเมินความรู้สึกของตนเองและครูผู้สอนสังเกตและประเมินพฤติกรรมกับนักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเองด้วย จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนขึ้น

2.2 ผลการใช้รูปแบบของโครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อการท่องเที่ยว 2 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 โดยนักเรียนประเมินตนเองทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรม พบว่า ก่อนการพัฒนาโดยภาพรวมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก ภายหลังการพัฒนานักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นทุกด้านแต่ยังคงอยู่ในระดับมาก จากการประเมินความรู้สึกพบว่าคุณธรรมจริยธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมและการประเมินพฤติกรรมตนเองพบว่าด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดได้แก่ การพัฒนาเทคโนโลยี สำหรับการประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครูพบว่าก่อนการพัฒนานักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมระดับปานกลาง ภายหลังการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มี การเปลี่ยนแปลงมากที่สุดได้แก่ การดำเนินวิถีธรรมาธิปไตย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการรวมกลุ่มแบ่งหน้าที่ทำงานและช่วยเหลือกันตามหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและการดำเนินวิถีธรรมาธิปไตยนั้น อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการพัฒนาเทคโนโลยีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จากเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการเรียนและการทำงาน ตลอดจนได้ไปสัมภาษณ์เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้

ตรงตามคุณธรรมจริยธรรมเป้าหมาย สอดคล้องกับที่ ประเวศ วะสี (2553) กล่าวว่า แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรินั้นเป็นไปเพื่อการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพและตรงกับวิถีดุลยภาพของปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านที่ได้ทดลองวิถีชีวิตที่สมดุลและได้ผลดีมาแล้วเป็นผู้เข้าใจและเห็นคุณค่าของพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงดีที่สุด และเมื่อกลับมานักเรียนยังได้ทบทวนโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเชื่อมโยงกันในเว็บบล็อก

ส่วนการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมก่อนการพัฒนาโดยนักเรียนประเมินพฤติกรรมตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนประเมินนั้นสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) เรื่องปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จและส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาคิดว่าตนเองมีคุณธรรมในระดับที่สูงกว่ามุมมองของกลุ่มอาจารย์ แต่หลังการพัฒนาครูผู้สอนประเมินพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่าที่นักเรียนประเมินตนเองเล็กน้อยและอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

3.1 รูปแบบของโครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ ผลการประเมินพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12) กิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจที่สุดได้แก่ การศึกษาค้นคว้าภาพและข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและบันทึกไว้ในเว็บบล็อกเพื่อใช้ในการเรียน รองลงมาได้แก่การรวมกลุ่มตามความสมัครใจ แบ่งหน้าที่ทำงานและช่วยเหลือกัน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนี้มีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ทัศนศิลป์ กิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจ รองลงมาเป็นกิจกรรมที่ใช้ทั้งบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและในชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3.2 รูปแบบของโครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ผลการประเมินผลว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61) กิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ การศึกษานอกสถานที่เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น รองลงมาคือการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนี้มีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 กิจกรรมที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ประสบการณ์

จากแหล่งเรียนรู้โดยตรงและที่นักเรียนพึงพอใจ รองลงมาเป็นกิจกรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งนำมาจัดไว้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับกนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์ (2549) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนการสอนแบบร่วมมือในกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีความพึงพอใจต่อการรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทุกระดับพร้อมกันให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบ

2. สถานศึกษาอาจแสวงหาวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลายแตกต่างจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ แต่สามารถใช้รูปแบบนี้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อบุคลากรทางการศึกษาในเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้การบูรณาการแบบสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3. สถานศึกษาสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปวางแผนกำหนดกิจกรรมหรือโครงการให้สอดคล้องกับงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. เพื่อให้การประเมินผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบประเมินและทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลแล้ว ควรทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมบางประเด็นที่เป็นข้อน่าสังเกต เช่น ผลคะแนนที่ลดลงหลังการพัฒนาเพื่อหาเหตุผลโดยไม่ต้องคาดคะเน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้และโอกาสในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

2. ควรทำการทดลองการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ

3. อาจนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นนี้ไปศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบการพัฒนาที่มีแบบแผนการทดลองต่างกันเพื่อให้ได้รูปแบบที่ใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4. ควรมีการติดตามผลหลังการทดลองเพื่อศึกษาความคงทนของคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น

บรรณานุกรม

กนกพร ฉันทนารุ่งภักดิ์. (2548). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกศล มีคุณ. (2533). **การวัดจริยธรรม.** ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง.

โกวิท ประวาลพฤกษ์. (ม.ป.ป.). รูปแบบการสอนความคิด ค่านิยม จริยธรรมและทักษะ. ใน**ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ณมน จีรังสุวรรณ. (2555). **หลักการออกแบบและประเมิน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ธนภาส อยู่ใจเย็น. (2553). **การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการฝึกอบรมแบบผสมผสานตามแนวคิดการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านการตลาดและพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับพนักงานบริษัทประกันชีวิต.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุบผา เมฆศรีทองคำ และธีรวัฒน์ ฆะราช. (2551). **การวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และวัชรา เล่าเรียนดี. (2554). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.** 3(1, 2), 109-121.

ประเวศ วะสี. (2553). **มีปัญหา รักษาทุก(ข์)โรค.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์กรีน: ปัญญาญาณ.

ปัญญา ทองนิล. (2553). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระธรรมปิฎก. (2540). **การศึกษาพัฒนาการหรือการบูรณาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พูนสุข อุดม. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์แบบพหุวิทยาการระหว่างวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย ตรัง.** ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มาเรียม นิลพันธุ์, ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย และปริญญา ยะวงศา. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายวิชาวิชาชีพครู กรณีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.** 3(1, 2), 14-23.

รัตนา ทองคำพันธ์. (2548). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเซนต์หลุยส์ที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิวรรธน์ จันทร์เทพย์. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์.** ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

เวียงชัย พิมพ์ศรี. (2547). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการบูรณาการหลักการจัดกิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไปกับบทบาทสมมติ.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยอุดรธานี.

สยามกัมมาจล, มูลนิธิ. (2554). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ.** นนทบุรี: ธนภัทร (2006) พริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาประเทศจากแผนฯ 1 ถึง แผนฯ 10. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**. 44 (2) , 41-44.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2545). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

สุวัฒน์ชัย จันทร์เฮง. (2553). **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานสำหรับครูผู้ฝึกนักศึกษาพิการทางสายตาเพื่อพัฒนาทักษะด้านการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.**กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย : การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ. **วารสารครุศาสตร์.** 30(2) , 14-32.

อุทิศ บำรุงชีพ. (2555). HyFlex Learming: การเรียนรู้ผสมผสานแบบยืดหยุ่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในยุคปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นสำคัญ **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.** มหาวิทยาลัยทักษิณ. 1(1), 22-36.

Graham, C., Katella, R. (2002). **Introduction to hybrid courses.** Teaching with Technology Today. Retrieved March 1, 2010. http://www4.uwm.edu/ltc/hybrid/references/index.cfm

Jerungsuwan, Namon. (2007). **Development fo AAA Model for Blended Learning based on the Philosophy of Sufficiency Economy**. Bangkok: King Mongkut University of Technology North Bangkok.

Johnson, D.W. & Johnson, R.T. (1974). Instructional good structure : Cooperative, competitive, or individualistic. **Review of Educational Research**. 44 : 213 – 240.

Kruse, K. (2010). **Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model** Retrieved June, 2, 2010. http://www.Transformativedesigns. Com/id_systems.html.

Peter, Ferdinan. (2004). **How-to 'Hand-on E-learning' can Motivate Pupils to Deal with Natural Science.** Germanys : University of Kohlblenz – Landau.